

sarju Francu Jožefu I.: Slava! Slava! Slava! Na to se je vršila slavnost po zgoraj navedem vzporedi, le pevskim točkam je dodala učiteljica Jelica Sadarjeva Adamičev samospev: »Tam na zelenem travniku leži junak mrtev«. Dovršeno petje, tožna melodija in časa primerno besedilo te pesmi je ganilo prisotne starše šolske mladine do solz. Lepo uspela slavnost se je zaključila z našo večnokrasno »Cesarsko pesmijo«. Naslednji teden so se pripravljale in pisale po razredih na slavnost se nanašajoče spisovne vaje in naloge.

Tretja mestna deška ljudska šola v Ljubljani je praznovala 67letni jubilej vladanja Njega Veličanstva presvetlega cesarja Franca Jožefa I. dne 2. decembra t. l. Zaradi pomanjkanja primerne prostora se je že dan poprej pojasnil s primerim nagovorom v posameznih razredih učencem pomen tega znamenitega dne, zlasti v letošnjem letu, pele so se »Cesarska pesem« in druge patriotske pesmi ter obdarovali učenci v trajen spomin na redki jubilej z Adamičevim spevoigro »Slava cesarju Francu Jožefu I.« Pridnejši učenci so tudi proizvajali slavnosti primerne deklaracije, kakor: »Ob sedeminšestdesetletnici vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.«, »Ob nastopu vladanja«, »V dnevih bojov«, »Na boj«, »Prijetelj šole«, »Oče sirot« in »Pred Tabo letos zbrani«. — Na slavnostni dan se je udeležila šolska mladina z učitelji maše v frančiškanski cerkvi, pri kateri so peli učenci petega razreda, končno pa vsi skupaj prav navdušeno »Cesarsko pesem«. Ta dan je bil pouka prost.

Mestni dekliški licej v Ljubljani. Zaradi nedostatnih prostorov je slavil mestni dekliški licej 67letnico vladanja našega sivolasega in častitljivega cesarja Franca Jožefa I. preprosto, toda povsem presrečno. Na predan jubilej je strokovna učiteljica zgodovine v posameznih razredih liceja v vnesenem govoru slavila osebo našega vladarja in njegovo delovanje v blagor vseh podanikov ter slikala njega neprecenljiv pomen za Avstrijo in našo domovino zlasti v teh težkih časih. Učenkam ljudske šole so pa učiteljice v svojih razredih posebno poudarjale nerazrušljive vezi, ki združujejo vse narode širne Avstrije v hvaležnosti in vdanosti z vladarjem in prestolom. Vsem učenkam se je pa polagalo na srce, da naj tudi nadalje vztrajajo v delu za našo hrabro armado, zbirajoč zanj zimska branila in darila, da tako dejansko kažejo svoja iskrena patriotska čustva ter naj se spominjajo z darovi tudi vdov in sirot za domovino padlih junakov. — Na dan jubileja samega se je zbral učiteljski zbor in vse učence v slavnostnem razpoloženju k slovesni službi božji v uršulinski cerkvi, da na vreden način proslavi ta velik praznik Avstrije. Prof. verouka Janko Mlakar je imel ob tej priliki globoko zamišljen in ganljiv cerkveni govor, s katerim je vzpodbujal učence, da si vzamejo stremiljenje in neumorno delovanje presvetlega vladarja za najboljši vzor svojega življenja. »Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja, Avstrijo!« naj nam ne bodi samo izraz dinastičnega čuta, ampak iz srca prihajajoča iskrena molitev za srečo in blagor Avstrije in njenega vladarja. Temu govoru je sledila sv. maša, po kateri se je s »Cesarsko pesmijo« zaključila ta pomembna slavnost.

Tržaški Slovenci in 67letnica cesarjevega vladanja. Iz Trsta nam pišejo: 2. dan decembra, ko se je dopolnilo 67 let, kar je naš vladar zasedel prestol svojih pradedov, je bil za Trst velik praznik, in vse tržaško prebivalstvo je tekmovalo med seboj, kako bi čim svečaneje praznovalo ta častitljivi jubilej. Samo ob sebi je razumljivo, da v tej tekmi nismo hoteli zaostajati tudi mi tržaški Slovenci. Storili smo vse, kar je bilo v naših skromnih močeh, da smo donesli tudi naš prispevek k skupnemu namenu. Ker je bilo za večer 2. decembra določenih že več drugih prireditvev, si je izbrala naša ženska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda za svojo prireditev predvečer tega praznika, torej 1. decembra. Priprave so bile skromne; zakaj večina naših najboljših moči se bje za čast in obrambo domovine na vseh možgih bojiščih. Na odrasle torej nismo mogli računati: ostala pa nam je naša mladina, in ravno mladina je tista, ki more dati taki prireditvi najidealnejši značaj. Proslavili smo torej preteklost s svojo bodočnostjo, s svojimi upi in nadejami. Velika dvorana v »Narodnem domu« je bila okrašena s cesarskimi in avstrijskimi barvami, zunaj na palači pa je pozdravljala goste tudi naša slovenska trobojnica. Že zdavnaj pred napovedanim časom so začele prihajati naše množice, da je bila dvorana kmalu napolnjena do zadnjega kotička. Spodaj v veži so pričakovali visokih gostov naši poslanci in pa podružnični odbor. Našemu vabilu se je prijazno

odzval namestnik baron Fries-Skene z gosposoprog, tržaški škof mnsgr. dr. Karlin, mestni poveljnik generalni major pl. Wasserthal, ces. komisar pl. Krekich-Strassoldo z gosposoprog in več drugih odličnikov. Navzočih je bilo tudi posebno veliko število častnikov. Obema visokima damama so deklice naših slovenskih šol s kratkim nagovorom izročile lepa cvetična šopka. Ob zvokih »Cesarske pesmi« so visoki gostje stopili v zanje pripravljeno ložo in so ostali med nami vse do konca vzporeda. Po kratkem nagovoru, ki ga je govorila učenka naše šole, se je pokazala na odru krasna živa slika: Slovenci se klanjajo svojemu vladarju. Cesarjev kip sredi zelenja, pred njim slovenska trobojnica, vsenaokolo pa naša slovenska deca v slovenskih narodnih nošah. Občinstvo je navdušeno ploskalo, prvi pa je pričel namestnik sam. Druga točka vzporeda so bile naše slovenske in pa hrvatske narodne pesmi, ki jih je pel dvoglasni dekliški zbor naših C. M. D. šol. »Škrjanček poje, žvrgoli«, »Barčica«, »Gozdič je že zelen«, potem pa »Tamburica«, »Bojna truba«, »Vrbniče nad morem«, »Lepa naša domovina« in »Još Hrvatska«. — Visoki gostje so naravnost navdušeno ploskali tem našim pesemcam: milina naše narodne pesmi je zopet enkrat zmogovito obvladala človeška srca. Ko je ob prvih zvokih »Lepa naša domovina« završalo po dvorani viharo odobravanje, ki so se ga s pravo vneto udeleževali tudi naši visoki gostje, se je marsikomu v dvorani zalesketala solza radosti v očesu. — Končno točko vzporeda je tvorila spevoigra »Habsburški rod«, ki so jo izvajali dečki in deklice naših šol. Skladba, ki opeva najznačilnejše dogodke iz zgodovine naše vladarske hiše, je prav ljubka stvar. Menjajo se dvoglasni zbori s sopranskimi in altskimi samospevi, in ta mnogoličnost z vpletenimi deklaracijami in dogodke pojasnjujočimi skiptičnimi slikami naravnost priporoča skladbo za take prilike. Izvajali so jo pa tudi res tako izborni, da so v polni meri zaslužili obilo pohval občinstva. S »Cesarsko pesmijo«, ki jo je pel isti zbor, se je zaključila slavnost. Z očitnim zadovoljstvom so i naši visoki gostje i občinstvo zapuščali dvorano, kjer smo tržaški Slovenci pokazali zopet enkrat, da v naših prsih bje srce slejkotraj neomajno za našo sveto domovinsko stvar. Tam zunaj na bojnih poljanah se bjejo s sovragom naši bratje, naši sinovi, naši očeti, mi pa, ki smo ostali tu ob obali naše sinje Adrije, mi, naše žensstvo, naša deca pa polagamo na oltar naše skupne velike domovine Avstrije vse, kar le moremo utrpeti v sedanjih težkih časih, da vsaj kolikortoliko ublažimo muke in trpljenje tistih, ki prelivajo svojo kri za nas, za našo domovino, za našega cesarja. Tak prinos bodo tudi lepi dohodki naše prireditve, h katerim je prispeval tudi gosposod namestnik z znatno vsoto 300 K. Hvala njemu in vsem drugim, ki so nam tako pripomogli, da smo mogli tako častno proslaviti cesarjev dan! — Za popolni uspeh te prireditve gre priznanje in zahvala našim tržaškim tovarišem Karlu Maškoti, Cirilu Petrovcu in Avgustu Waschtetu.

✠ Milan Pejnović.

»Hrvatski Učiteljski Dom« v Zagrebu piše o pokojnem našem prijatelju in tovarišu:

U kasno jesenje poslijepodne, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučeno zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi izbljedjeli traci umorni padali na počučio lišće i opustjele grmове, na posljedne jesensko cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske, ispratimo teško ojadene duše do posljednjega zemaljskog zakloništa hrvatskoga narodnog učitelja Milana Pejnovića.

Tamo na mirogojskim putovima, na nijemim svjedocima prepačenih bolova, što kidaju dušu ljudsku u času rastajanja s najljepšim nadama, zadržalo je mnogo srce učiteljsko, jer nam prerano utru jedno drago i jasno svijetlo, što je crplo svijetlost svoju za prokazivanje sigurnih putova u školsko-pedagoškom i staleškom djelovanju iz čista vrela, iz srca, koje je od prirode za ljubav jaku i izdržljivu sazdao bilo i koje se čitavom snagom svojom privlači uz ono, što mi narodnim nazivamo i uz rad namijenjen izgrađivanju intelektualne snage i radne sposobnosti budućega našeg čovjeka.

Uz ono, što je tisoće i tisoće duša ljudskih vodilo i upravljalo u dnevnoj borbi životnoj, uz ono, što se kroz stoljeća u krvavim borbama za život narodni kao i u svakidašnjem radu i blagdanskoj dokonici izgrađivalo, te stvaralo duh, ka-

rakter i snagu naroda, privla se ljepoti i istini nade sve prionjiva duša mladoga hrvatskog učitelja Milana Pejnovića. Iz toga nepresušivog vrela crpla je ona jake poticaje i bogatu gradu za sve one lijepe i s velikom pomnivošću izradiwane radove u knjizi našoj pedagoškoj, kojima se naše učiteljstvo radovalo kao blagdanskim darovima, s kojima se ono izdašno u svom radu pomagalo i s kojima se ono s punim pravom ponosi. Duh njegov jednako se jačao, razvijao i stvarao na tom za narodnoga radnika najsvetijem i najkorisnijem vrelu za dakovanja njegova kao i poslije, kad je na žalu našega mora u prvim danima svoga učiteljovanja čarovnim prutićem budio mlade primorske duše i pozivao na svijetle proplanke prvoga spoznavanja života, ili kad je na širokoj podravskoj ravni na malenoj seoskoj kućici dugo u noć jedan osvijetljeni prozorčić skrivao jednu tajnu čistiju od biseru, tajnu jedne učiteljske duše, koja se u kasno doba predavala radu oko pridizanja svojih drugova po zvanju, ili kad je poslije u glavnom grodu svoje mile domovine posvetio čitavu snagu svoga srca i uma uzgajanju učitelja narodnih.

Upravo u tom nastojanju oko uzgajanja narodnih učitelja zadesio je i njega i nas težak udarac nemilosrdne sudbine, koja ne pita, što je dobro i plemenito, koja ne bira, već obara bez milosrda i razmišljanja slijepo sve, što na svome vječnome putovanju susreće. Zahvatila ga gvozdenom rukom teška bolest i počela mu kidati životnu snagu i ne gledajući, kako naša lica postaju kraj toga njezina nemilosrdnoga posla ozbiljna pa zabrinuta i ne mareći za naše uzdisanje pri razmišljanju o njezinoj nepravdi. Ne najavivši se nikomu došla je potajno i započela svoj razorni posao, a svršivši ga otišla je ostavivši nam izmučeno mrtvo tijelo, ostavivši nam u srcu tešku bol.

Čisti poput kapljica jutarnje rose milovane pomladenim sunčanim sjajem u proljetnom jutru blistaju na rudinama naše pedagoške knjige radovi Milana Pejnovića, koje nam je ostavio i na utjehu i na žalost našu. Na utjehu, što će nam u radu napomoć biti i što će nas upućivati, kako treba da se radi, a na žalost, jer nam ona jasno kazuju, koliko smo izgubili preuranom smrću njegovom. Veliko blago, što je imalo da padne u krilo narodne prosvjete naše, pokopano je u carstvu, odakle k nama ništa ne prodire, kamo polazi svaki dan tisuće najljepših nade neispunjenih, a odakle se ništa više ne vraća.

I naše lijepe nade odoše tamo u to kobno cerstvo jednog kasnoga jesenjeg popodneva, dok je iza sivih oblaka sakriveno Sunce izmučeno zemlju darivalo posljednjim staračkim cjelovima, dok su njegovi traci umorni padali na počučelo lišće i opustjele grmове, na posljednje jesensko cvijeće bez mirisa i zablacene putove mirogojske...

Dne 28. listopada o. g. u 4 sata poslije podne pokopan je na centralnom zagrebačkom groblju profesor i bivši upravitelj kr. muške učiteljske škole Milan Pejnović u 40. godini života.

Kratko je vrijeme pokojnikova života i rada, no u to kratko vrijeme učinio je vrlo mnogo, a sve ono, što je izveo, pripada u radove prve vrste, među najbolje, što imamo. Među pučkim učiteljstvom i mladeži, kojoj je sve svoje krasne sposobnosti posvetio i upravo žrtvovao, bio je visoko cijenjen. Njegova naklonost radu razvila se upravo u strast, kojoj se nije mogao oteti ni u časovima, kad je već teška bolest gotovo dokrajica iscrplila njegovu tjelesnu snagu. Njegovo jasno i duboko shvaćanje pedagoškoga rada i književnog i praktičnog u samoj školi svakoga je, tko se ma i malo za nj interesirao, upravo fasciniralo, jer je jasnoću umne sposobnosti pokojnikove podgrijavao srce, naime velika ljubav za dijete i za posao oko njegova duševnog razvitka.

Njegov je rad poradi toga bio na svakome mjestu osobito cijenjen. Učiteljstvo i staratelji za narodno uzgajanje na najvišem mjestu povjeravali su mu najteže poslove, koje je on radio savjesno i spremno izgrađujući i najmanju sitnicu s najvećom pažnjom. Upravo u tom je i bila njegova snaga, što je ono, preko čega su drugi lakoumno prelazili, znao istaći i pomnivo izdjelati poput onih zlatara umjetnika dubrovačkih, koji su u svojim radovima i najsitnijim, profanom oku i nezamjetljivim dijelovima radnje, priklanjali najveću pažnju.

U »Hrvatskom pedagoško-književnom zboru« bio je svojim radom već kao dak zagrebačke učiteljske škole poznat. Saradivao je u »Smilju«, a u »Napretku« priopćene su nekolike njegove radnje iz područja praktične pedagogije. Već taj rad tako je pomnjev i potpunom duševnom energijom izrađen, da se u njemu ja-

sno opažaju crte budućega rada, premda su to bili tek prvi pokušaji — koji obično u drugim zgodama vrlo blijedo ili nikako prikazuju piščevu fizionomiju. U crticama iz prirode priopćenima u »Smilju« izbija jasno buduću metodičar za nauke iz prirode, a iz članaka u »Napretku« vidi se sigurnost u metodičkom obradivanju predmeta za pučku školu, koja se poslije do bogate rutine i upravo osebnosti razvila. A u svem opet očituje se ljubav za čistoću i lijepu formu jezika narodnjega. Ti prvi koraci pokojnikovi u pedagoški književni svijet tako su sigurni i osnovani na savjesnom proučavanju predmeta, da su sasvim ozbiljno stali uz bok radovima i starijih i prokušanih radenika na tome području.

Za vrijeme svoga učiteljovanja ubrzo je postao jedan od najagilnijih i najprivrženijih radenika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, jer je zadatke i ciljeve učiteljskih institucija kao mlad čovjek shvaćao s najvećom ozbiljnošću i sav im se predao. Mnogo stranu časopisa, što ih izdaje »Hrv. pedagoško-književni zbor«, ispisalo je njegovo pero, a mnogu je knjigu uredio, naročito pak »Pedagogijsku enciklopediju« s takvom pažnjom, s takvom rigoroznošću, kakve ne ćemo naći lako kod ljudi, kojima su povjereni redaktorski poslovi. Može se reći, da je bio više negoli redaktor, jer je u tom upravo stvarao nastojeći, da s jezične, a često i materijalne strane tude radnje dotjera i usavrši. No nesamo kao književni radnik i urednik, već i kao savjetnik bio je u »Hrv. pedagoško-književnom zboru« od izdašne pomoći, pa nema valjda djela za posljednjih godina u toj instituciji, u kom se nije očitavalo njegova pronicavost, kojemu nije bilo na koji način podao nešto od svoga jakog duha. Radi tih njegovih velikih sposobnosti, radi jasna shvaćanja ciljeva i zadataka, pa radi privrženosti i ljubavi za napredak pedagoške knjige bio je izabran pred tri godine za predsjednika »Hrv. pedagoško-književnoga zbora«, a vršeći dužnosti predsjednika zatekla ga i prerana smrt, koja je toj našoj učiteljskoj instituciji otela neprocjenjivo dobro.

I »Savezu hrv. učiteljskih društava« priklonio je od početka svoga učiteljovanja svoju umnu pomoć u velikoj mjeri. U najtežim situacijama njegova je misao krčila putove i izvodila na čistac, pa premda je bio jedan od najmladih članova središnjega odbora, njegova je riječ vrijedila na prvome mjestu. Poznate su njegove peticije za uređenje materijalnoga stanja učiteljstva, koje ne dokazuju samo, da je požrtvovno i s dubokom odanošću radio za interese učiteljskoga staleža, već služe i služiti će s formalne i materijalne strane svoje kao uzori za radnje te vrste.

Kao učitelj u školi, kao književni radnik, kao član učiteljskih institucija ostao je uzor svakomu, tko se učiteljskomu staležu posveti i tko prione jače uz posao, što mu ga dužnost nalaže, pa zato mu topla hvala i vječna slava!

50% stanovanjske doklade ljubljanskemu učiteljstvu.

Ljubljansko učiteljsko društvo je poslalo deželnomu odboru to-le prošnje:

Veleslavni deželni odbor!

Draginja je, neznosna draginja, ki na ljubljansko učiteljstvo, ki še nima 50% stanovanjske doklade neusmiljeno pritiska. Vsi prizadeti učitelji so ožejeni in imajo po štiri do šest otrok. Vsi ti učitelji imajo dobro službeno kvalifikacijo. Šest izmed teh — in sicer: Al. Novak, Karel Wider, Al. Potočnik, Andr. Rapč, Fr. Marolt in Ivan Mlakar — je bilo potrjenih za črnovojniško službo, ki so pripravljeni, dati življenje za cesarja in domovino. Zopet drugi, ki še nimajo 50% stanovanjske doklade, imajo pa sinove-vojake, in sicer: Jakob Dimnik 3, Luka Jelenc 1, Vendelin Sadar 1, Juraj Režek 1, Fran Marolt 2, Janko Likar 2 in Fran Gärtner 2. Vsi opravljajo veštino svoje patriotske in stanovske dolžnosti, in vseh teh domoljubje je izpričano v dejanjih.

Z ozirom na ta dejstva se usoja vdano podpisani predsednik Ljubljanskega učiteljskega društva najponižneje prositi:

Veleslavni deželni odbor vojvodine Kranjske blagovoli posplošiti 50% stanovanjske doklade in jih podeliti tudi onemu delu ljubljanskega učiteljstva, ki dozda še nima teh doklad.

Ljubljana, 24. avgusta 1915.

Za Ljubljansko učiteljsko društvo:

Jakob Dimnik,
t. č. predsednik.

Na to prošnja in pa na podobno prošnjo z dne 30. marca t. l. ter na njegovo na seji c. kr. mestnega šolskega sveta z dne 15. oktobra 1915 stavljenemu resolucijo, je prejel predsednik ljubljanskega učiteljskega društva dne 4. t. m. to-le rešitev:

Deželni odbor ondodnima vlogama z dne 30. marca in 24. avgusta 1915 za podelitev 50% stanovanjske doklade onemu ljubljanskemu učiteljskemu, ki je do sedaj še nima, ni mogel ugoditi.

Kakor kaže namreč določilo § 119. načrta novega šolskega zakona, je zavzel deželni zbor načelno stališče, da naj v bodoče zadenejo tudi ljubljanske stanarine občino.

Posplošenje stanarinske doklade v Ljubljani na stroške dežele bi bilo tedaj v protislovju s stališčem deželnega zbora, četudi iz primernostnih razlogov noče v sedanjih razmerah preklicati svojedobnih dovolitev nekaterim ljubljanskim učiteljem.

Deželni odbor pa bi pozdravil, če bi dovolila mestna občina ljubljanska stanarinsko doklado ostalim ljubljanskim učiteljem v enaki izmeri, kakor jo izplačuje nekaterim deželnim odborom.

Od deželnega odbora kranjskega, v Ljubljani, dne 25. novembra 1915

Deželni glavar:
Dr. Šusteršič I. r.

Tako je delo naše narodne šole.

»Edinost« z dne 5. t. m., št. 337, piše: V sredo zvečer — t. j. dne 1. t. m. — smo imeli v našem »Narodnem domu« znamenit in redek dogodek. Proslavili smo 67letnico vladanja našega častiljivega, sivolasega vladarja. Povabilu naše ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda se je odzvala cela vrsta gostov odličnega službenega in socialnega položaja. Vemo, da se je to zgodilo v prvi vrsti zaradi vzvišenega pogoja naši prirreditvi. Toda srečno naključje je bilo, da so ti redki gostje prisostvovali absolutno najlepši in najuspelejši slavnosti, kar so jih naši šolski zavodi kdaj priredili s svojo mladino. Gostje so gledali na svoje oči uspehe našega vzgojevalnega in kulturnega dela — v naši narodni in javni šoli. Gostje so se divili in so z odkritim in najlaskavejšim priznanjem glasno govorili o vsem, kar so videli in čuli. Na svoje oči, na lastna ušesa so se uverili, kako in v kakem duhu se vzgaja mladina v naši narodni šoli. Njihovi sodbi je dal iskrenega izraza odlični Nemec v privatnem razgovoru, kakor smo povedali v petkovi številki. Divil se je nastopu naše mladine in s slastjo je poslušal našo narodno pesem — to verno zrcalo naše narodne duše. Milina te pesmi mu je segala do duše. *) A mi pravimo, da narod, ki ima toliko zakladov blagega čustvovanja, lepote in miline v svoji pesmi, in ki to pesem prepeva s tako vernostjo, tako ljubeznijo — notri iz duše ven — mora biti dober, blag in pošten v svoji duši, kakor je mila in lepa njegova pesem.

*) Dotični Nemec, glasbenik-strokovnjak, je dejal: »Izredno mi je ugajala ta Vaša prireditve. Da, te Vaše narodne pesmi! Koliko glasbe, koliko ženka je v njih! Krasne so! In kako precizno so jih izvajali otroci, s kako gotovostjo! Čast pevovodji, (to je naš tovariš Karel Mahkota. Op. ured.) ki je v kratkem času treh tednov dosegel tak uspeh. In glasovi! Sopranček je žvrgolel kakor škripanček. Pa tudi alt. In še nekaj, kar mi je ugajalo najbolj: Vi ste vsi tako lepo med seboj (da uporabljamo prav njegov izraz), pri Vas ni nobene razlike med zgoraj in spodaj, kakor ena družina ste. Glejte, ravno v tem je Vaš uspeh. Pri nas, žal, ni tako. Pri nas je prevelika razlika med posameznimi sloji, in zato tako beži naše delavstvo v socialno demokracijo!« — Kako dobro de človeku, ki ljubi svoj narod, če čuje take besede iz ust resnega moža-poštenjaka druge narodnosti, ki je prvokrat imel priliko, da čuje našo krasno narodno pesem, ki je prvokrat preživel nekoliko trenutkov med nami. — Da, ko bi vsi itsti, ki so nam hoteli ali nehoti prizadejati po krivem toliko gorja, vsaj enkrat prišli med nas, da bi nas spoznali! In kako lahko bi nas spoznali! Saj ni nič narejena v nas in na nas. Kakor je narejena in prav zato tako lepa naša narodna pesem, da se mora priljubiti vsakomur, kdor jo čuje in posluša ne samo z ušesi, temveč tudi s srcem, tako nenarejena, preprosta, a prav zato poštena in lepa je duša našega naroda. Vrzite od sebe predsodke, pridite k nam in spoznavajte nas, pa nam ne boste več delali krivice, ne nehoti, še manj pa hoteli! Op. ured.

Malčki na odru, ki so peli to našo pesem in ki so govorili na odru, so bili tolmači čustev, duše in srca svojega naroda. Bili so njegovi predstavitelji pred odličnimi gosti. Vršili so vzvišeno narodno misijo, in zbrano občinstvo je z gromovitimi aplavzi sankcioniralo to njihovo poslanstvo.

Nastopali so kot klasične priče o vzgoji, ki jo dobivajo v naši narodni šoli, kot priče proti — naj se nam ne zameri, da vpletemo tu to grenko in trpko noto — raznim sumničjem, ki so v prejšnjih, a nadejamo se, da za vedno minulih časih izkušali spravljati to našo šolo v slabo in — krivično luč. Kar in kakor so govorili in peli, je zvenelo kot glasen protest proti takim poizkusom od strani, ki nam ali niso prijazne, ali pa nas ne poznajo. Zgodovinski momenti iz našega vladarskega rodu, ki so jih oživljali naši mali s toliko ljubeznijo in samozavestjo, in narodna pesem, ki so jo pevali z vsem žarom duše, so govorili o dvojni meri vzgoje v naši narodni šoli: zvestobo do širše domovine, do države, in ljubezen do ožje naše domovine — do svojega naroda! Za vladarja, za državo in za svoj mili narod vzgaja naša narodna šola našo mladino! Otroci, ki jih vzgaja ta šola, so žive priče, kako lepo, harmonično se združujeta dva velika pojma: oni zvestobe do države in oni zvestobe do svojega naroda! Kot žive priče so nastopali, da si lahko pošten državljan in pošten Slovenec! Ne, nismo rekli dovolj, zakaj reči moramo iz polnega prepričanja, da je narodno poštenje jamstvo za državljansko poštenje.

Toda, onega večera niso odlični gostje samo gledali, poslušali in občudovali naših otrok; opazovali so tudi zbrano občinstvo in so govorili o njem — kar je tudi naglašal oni odlični Nemec — z odkrito navdušeno pohvalo. In v tem občinstvu so bili zastopani vsi sloji našega življa, od preprostega delavca do inteligenta. Bili so ena harmonično združena rodovina, ki jo vodi ista vzgoja. Javna vzgoja je pri nas verna nadaljevalka šolske vzgoje. Učiteljsvo na naši narodni šoli, ki tako vzorno, s toliko vnemo in vestnostjo vzgaja poverjeno mu mladino, ustvarja temelje za bodočo javno vzgojo. Ne vzgaja nam torej le mladine, ampak je tudi misionar na vzgajanju skupnega našega naroda.

In ker je temu tako, smemo reči, da je naše učiteljsvo graditelj naše narodne bodočnosti, najzaslužnejši sotrudnik na delu za splošni naš kulturni napredek, našo narodno obrambo, naš narodni obstanek na tem ozemlju, ki ga hočemo ohraniti skupni domovini in sebi!

To uoramo posebno naglasiti na naslov odličnih gostov, ki so s toli živo besedo dajali izraza svojemu razveseljenemu presenečenju in ki so s tako živimi in globokimi vtiski odhajali z naše prireditve. Videli so nas in morejo nas pravično soditi: da smo element, ki zaslučuje vsega uvaževanja, dobrohotnosti, enake pravičnosti in podpore od strani državnih činiteljev, ker je vreden vsega zaupanja!

Hvalo, iskreno hvalo izrekamo še enkrat našim narodnim gospod in gospicam pri ženski podružnici družbe sv. Cirila in Metoda, ki so dale iniciativo za to velepomembno prireditve, vsem organizatorjem — v prvi vrsti našemu zglednemu učiteljskemu — našemu občinstvu, sploh vsem, ki so kakoribodi pripomogli, da smo pred gosti v tako lepi luči pokazali naše življenje in snovanje, naše stremiljenje, in ki so pripomogli do te — zmage. Da, to je bila res zmaga — dela naše narodne šole!

Zaključujemo z rodoljubno željo v interesu našega prihodnjega narodno-kulturnega in obrambnega dela, da ga ne bo nikdar več našinca, ki bi hotel pobirati kamen, da ga zaluča na to naše šolstvo. Naša, narodna šola je to v najeminentnejšem smislu te besede — naša skupna last, ki smo jo dolžni vsi ljubiti, pospeševati, podpirati in braniti pred vsakim neprijateljskim napadom!

Književnost.

»Zvonček« objavlja v 12. številki tole vsebino: 1. Anton Gaspari: Pesem snegov. (Z bojišča). 2. Ladislav Ogorek: Ivo Trošt. Ob petdesetletnici njegovega rojstva. 3. Ivo Trošt. Slika. 4. Fr. Rojec: Gram. Pesem. 5. Ivan Stukelj. General Svetozar Borojevič pl. Bojna. 6. Andrej Rapč: Dolgčas v posetih. Pesem. 7. Josip Kralj: Jesenski izprehod. Pesem. 8. Ivo Trošt: Dosti kruha. Povest. 9. Orešje poleg Cola, rojstni kraj Iva Trošta. Slika. 10. E. Gangl: Marijan in žoga. Pesem s sliko. 11. Andrej Rapč: Dvigajo pete se... Pesem. 12. Davorinov: Pesem o ledenih svečah. 13. Ivo Trošt: Jagoda. Basen.

14. Davorinov: Na ledu. Pesem. 15. Dva vojaka iz srednjega veka. Podoba. 16. Pouk in zabava. Rešitev besedne uganke v 11. številki. Imena rešilcev. Pridi, zvezda naša, prid! (S. Gregorčič). — Uboge ptičice. — Kako globoko je Jadransko morje. — Dijaške štipendije. — 13letni učenec v vojni. — Na bojnem polju. — Le vstani vborni narod moj. (S. Gregorčič). — Kotiček g. Doropolskega. 17. Ob sklepu šestnajstega letnika.

Za patriotske slavnosti — šolske in društvene — izda podpisane v kratkem primerno spevoigro z naslovom »Za brambo domovine«. Delo, ki je zasnovano v muzikalnem oziru po narodnih motivih in je torej tudi v najskromnejših razmerah lahko izvedljivo, ima sledečo vsebino: Uvod, Slovo vojaka, Molitev pred bitvo, V strelnem jarku, Ranjen, Vrnitev, Sprejem v domači hiši. Ker se bo tiskalo spevoigre le toliko izvodov, kolikor se oglasi naročnikov, prosi podpisane tem potom vse tiste, ki reflektujejo na to delo, da se takoj oglase. Cena partituri z deklaracijami vred 1 K 80 vin. — Anton Kosi, šolski ravnatelj v Središču, Štajersko.

Za patriotske priredbe, šolske in društvene, izda šolski ravnatelj v Središču na Štajerskem, tovariš Anton Kosi spevoigro »Za brambo domovine«. Cena partituri z deklaracijami vred 1 K 80 vin.

Utvta: Kraguljčki. — V Trstu, 1915. — Založila in izdala knjigarna J. Štoka. — Cena: broš. izvod 80 vin., v platno vezan 1 K 20 vin., po pošti 10 vin. več. — Str. 46. — Lična knjižica obsega 23 Utvinih pesem, namenjenih mladini. Nekatere so prav čedne, mladini bodo v veselje: nežnost in ljubezen veje iz njih. Odmevi dobrega, ljubečega srca! »Prvi snežec« je naravnost klasična pesemka. K dosedanjim zbirkam naših mladinskih pesmi se enakovredno uvršča Utvina knjižica. — Ne bomo cepili dlake in kazali na nekatere nekonsekventnosti v jeziku in na tehniške hibe — vse to se da z lahkoto odpraviti ob eventualni novi izdaji. »Kraguljčki« so lepo darilce mladini — to je naša kratka sodba. G.

Učiteljski Ročni Zapisnik v vojnem letu 1915 za šolsko leto 1915/16. — XXII. letnik. — Sestavil L. Jelenc. — Natisnila in založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 20 vin., s katalogom za 100 učencev 1 K 40 vin., za 150 učencev 1 K 60 vin. — Letos smo dobili svoj Ročni Zapisnik jako skrajšan po vsebini. Zakaj — to nam pove njegov urednik v uvodnih besedah. Vzlic temu je knjižica vrlo zanimiva, saj je tudi ona odmev sedanje vojne s posebnim ozirom na slovensko učiteljsvo. Tudi padlim našim tovarišem je posvetil v R. Z. spomenik. — Urednikove besede se glase upapolno z ozirom na zmagoslavni konec sedanje vojne in glede na našega naroda in stanu bodočnost. Naj se zgodi tako! — Naj ne bo našega tovariša in naše tovarišice brez letošnjega Ročnega Zapisnika!

Srednješolske vesti.

LUKA PINTAR.

Po dolgem in hudem trpljenju je dne 7. t. m. umrl ravnatelj c. kr. študijske knjižnice v Ljubljani, prof. Luka Pintar, star 58 let. Pokojnik je bil rodom iz Poljanske doline. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, potem je pa v Gradcu študiral slovansko in klasično filologijo. Služboval je kot profesor na ljubljanski gimnaziji, potem pa prišel na mesto, ki ga je svoj čas zavzemal Fran Levstik, namreč na mesto skriptorja v študijski knjižnici ter pred več leti postal njen ravnatelj. — Luka Pintar je bil odlični učitelj in tudi odlični vodja velike študijske knjižnice, posebno mnogo zaslug pa si je pridobil na znanstvenem polju. Z njim smo izgubili enega najodličnejših jezikoslovcev, nemurnega znanstvenika, čigar spise v »Ljubljanskem Zvonu« so tudi nestrokovnjaki z zanimanjem čitali. Zlasti velike so zasluge Luke Pintarja za razlago slovenskih krajevnih imen. Izdaja njegovega Prešerna je najpopolnejše delo. — Blagi pokojnik je bil nad vse postrežljiv ravnatelj študijske knjižnice, pospeševalec vsakega znanstvenega dela in ljubezniv družabnik. Tudi med učiteljsvom je štel lepo število iskrenih prijateljev. — Žestil je vdovo in dvoje otrok, hčerko in sina-zdravnika, ki je sedaj na vojnem polju. — Zaslužnemu znanstveniku in pisatelju in vnetemu rodoljubu je zagotovljen trajen in časten spomin!

ANTON BEZENŠEK.

Kakor poročajo iz Sofije, je tamkaj dne 11. decembra umrl naše gore list, profesor Anton Bezenšek. Rojen je bil leta 1854. v Bukovju blizu Celja. Dvoršivši gimnazijske študije v Celju, je napravil leta 1874. zrelostni izpit v Zagrebu in začel leta 1876. izdajati mesečnik »Jugoslavanski stenograf«. Bezenšek je priredil prvo stenografijo za slovenski jezik. Leta 1879. se je Bezenšek preselil na Bolgarsko in je po naročilu bolgarskega na učnega ministrstva priredil sistem bolgarske stenografije. V svojih mnogobrojnih obiskanih tečajih je vzgojil ali pomagal vzgojiti veliko število bolgarskih stenografov. Začetkom svojega bivanja v Sofiji je bil ravnatelj stenografske pisarne pri narodnem sobranju in obenem profesor na gimnaziji. Pozneje se je preselil v Plovdiv in je poučeval na tamkajšnji realni gimnaziji. Leta 1910. je bil premeščen v Sofijo in imenovan za izrednega profesorja na vseučilišču, kjer je deloval do svoje smrti. Pokojnik je bil tudi sicer literarno delaven in je med drugimi deli spisal tudi bolgarsko slovnico za Slovence in popis Bolgarske. Sodeloval je tudi pri mnogih literarnih in političnih listih. Delovanje slovenskega učiteljsva je vedno spremljal z živim zanimanjem. — Za prerano umrli žaluje pet bratov, soproga in dvoje otrok. Zaslužnemu slovenskemu možu časten spomin!

Umrli je na Dunaju bivši profesor na ljubljanski realni, šolski svetnik Franc Kreminger, star 80 let, ki je nekaj let poučeval risanje tudi na ljubljanskem učiteljskišcu. R. i. p!

Za strokovnega nadzornika pouka v risanju na štajerskih, kranjskih in korških srednjih šolah, licejih in učiteljskih je imenovan graški realni profesor Ladislav Pasdirek, in sicer za šolski leti 1916/17 in 1917/18.

Madjarščina v dunajskih srednjih šolah. Naučno ministrstvo je uvedlo na dveh dunajskih srednjih šolah madjarščino kot neobvezen učni predmet. Pouka se lahko udeleže vsi dunajski srednješolci.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Na svoji zadnji seji je sklenila Zveza pozvati vsa okrajna učiteljska društva, da pobirajo redno članarino ter pošljejo prispevke Zvezinemu blagajniku. Ponovno smo poudarjali, da imamo vse pribojlske zahvaliti edino naši organizaciji, ki pa se more gibati le, ako je gmotno dovolj podprta. Za preteklo leto so vposlala le nekatera društva društvene prispevke, za tekoče leto pa sploh nobeno. Tako ne moremo dalje! Res so hudi časi, splošno pomanjkanje in draginja povsod, vendar svojih dolžnosti ne smemo pozabiti, ako hočemo, da ohranimo vsaj to, kar dobivamo sedaj. Opozarjali smo že okrajna društva, da skrbijo po mogočnosti za časa primerno delovanje društev ter ako so vpoklicani društveni funkcionarji, delujejo ostali.

Ze ob začetku vojne smo osnovali »Učiteljski vojaški podporni sklad«, iz katerega bi dobivali podpore po vojni posebno prizadeti tovariši, oziroma oni, ki bi rabili za svoje zdravljenje podpore; a do danes se jih je oglasilo malo, ki bi kaj žrtvovali v ta namen. Res smo prizadeti po teh nesrečnih časih vsi, a vendar so nekateri, ki jih ne zadene tako občutno, in tu se obračamo posebno do naših cenjenih tovarišic, naj ne zaostanejo v teh usodepolnih časih. Zveza je sklenila, naj bi učiteljsvo darovalo v ta sklad mesečno po ½% svojih plač, katere vsote bi vsakega prvega pobral šolski vodja ter jih poslal naravnost Zvezinemu blagajniku tovarišu A. Gnusu, nadučitelju na Dolu pri Hrastniku. Slovenskemu štajerskemu učitelju naj so v zgled nemški tovariši, ki so nabrali v ta namen čez 10.000 K.

Ne pozabite na edini naš list, na »Učiteljskega Tovariša« ki ga moramo držati za vsako ceno!

Še enkrat pozivamo vsa društva, da objavijo statistiko učiteljev-vojakov, kakor so to že nekatera storila!

Vsem članom veselejše Novo leto!

Odbor.